

客家應正名為頭家

蔣為文

自二〇〇一年六月行政院正式成立客家委員會之後，「客家」(Hak-ka)此一名稱正式定調成為中華民國政府對講「客語」(Hak-fa)的族群的稱呼。事實上，「客家」的原意是指「外來者」或「外地來的客人」，且某種程度上還具有當地人對客家人的歧視意涵。當客家人強調自己也是台灣人，客語也是台灣的語言之際，繼續使用「客家」名稱，宛如自我打臉一般，實為不妥。筆者建議，客家應正名為「頭家」(Theu-ka)，做台灣的主人總比做客人好！

「客家」此一概念與名稱究竟源自那裡？客家一詞逐漸被廣泛使用與客家籍歷史學家「羅香林」於一九三三年出版《客家研究導論》一書有關。該書論點主張客家民系是中原正統漢人的後裔，歷經多次戰亂才從中國北方逐漸移居到南方。客家民系主要零星分布在江西南部、廣東東部及福建南部區域。由於客家人移居到這些區域之前，當地都已有為數不少的居民，因此客家人常被稱為外地來的人。這種情形就如同戰後跟隨蔣介石來台的軍民常被台灣人稱為「外省人」或「阿山仔」一樣。

由於客家民系的祖先是從不同地方、不同時間點從北方移到南方，且人口屬於零星分布在三大省分，故其語言內部歧異最大(有些甚至互相聽不懂)、各地的族群認同與自我族名稱呼也不太一樣。譬如，廣東西部的客家民系常以客語發音、第一人稱「我」的「Ngai」作為族群的名稱，該稱呼在漢字裡寫成「偈人」或「哎人」。在越南北部的客家民系也稱為「Ngai 族」，越南南部的客家民系有時也稱為「崇正人」或「夏人」(nguoi He)。由此可見，在不同的歷史背景及主、客觀條件下，「客家」一詞並非該族群唯一的族名選擇，而是存在著其他用語的可行性。

某種程度來說，「客家」一詞其實是大中國、大漢沙文主義底下的一個概念用語。羅香林當初出版專書為「客家」一詞定調，就是要證明客家民系是血統純正的北方漢人而非外族。不過，近二十多年來的研究成果逐漸指出，客家人並非純正的漢人。譬如，中國學者「房學嘉」(嘉應學院客家研究院院長)於一九九四年出版專書《客家源流探奧》指出，客家人是南遷的中原人與當地古越族遺民混化以後所產生的共同體，而非遺留該地純種的中原人。

如果要凸顯台灣客家的主體性，「客家」一詞之外還有不少選擇。譬如，可以選擇用上述的「Ngai」，或用客語發音的「Ngin」(「人」的意思)，或「Thoi-van-fa」(客語漢字寫成「佻萬話」，意思是指台灣話)，或簡單易懂的「頭家」(Theu-ka)均比「客家」來的適當。

或許不少台灣的客家人一開始聽到這樣的主張會不以為然，且認為客家人已習慣稱呼自己為客家人、所用的母語為客家語而拒絕正名。但深思之下將會發現，當客家人認同自己是外來者之際，憑什麼指責那些台語族群獨佔「台語」一詞？當台語族群拚命與中國切割、凸顯非漢人成分的時候，客家人憑什麼要台語人接受使用「閩南」、「福佬」或「河洛」這樣的他稱？(作者為台灣羅馬字協會理事長、成大台灣文學系教授、台灣教授協會會員)

原文刊載台灣時報專論 2016/4/13

<http://www.twtimes.com.tw/?page=news&nid=560583>

Lí sī Theù-kâ, m̄ sī Hak-kâ !

你是頭家，毋是客家!

Chiúⁿ Úi-bûn

Chū 2001 nî 6 goeh Hêng-chèng-īⁿ chêng-sek sêng-lip Kheh-ka úi-goân-hōe liáu, ‘Hak-kâ’ (客家 ê Kheh-gí hoat-im) chit ê miâ-chheng tō chêng-sek chiâⁿ-chò Tìong-hôa-bîn-kok chêng-hú tui kóng ‘Hak-fa’ (客話 ê Kheh-gí hoat-im) ê chòk-kûn ê chheng-ho. Kî-sit, ‘Hak-kâ’ goân-té ê ì-sù sī kí ‘gōa-lâi-chiá’ àh-sī ‘úi gōa-tē lâi ê lêng-kheh’, bó-chióng thêng-tō koh ū tong-tē-lâng kî-sī in kheh-lâng ê ì-sù. Tng kheh-lâng kiông-tiâu ka-tī mā sī Tâi-oân-lâng, kheh-gí mā sī Tâi-oân ê gí-giân ê sī-chūn, kè-siok sú-iōng ‘Hak-kâ’ chit ê miâ-chheng, tō chhin-chhiūⁿ sī sián ka-tī ê chhui-phóe, sit-chāi chin bô thò-tòng! Pit-chiá kiàn-gī, ‘Hak-kâ’ èng-kai chiàⁿ-miâ chò ‘Theù-kâ’ (頭家 ê Kheh-gí hoat-im), chò Tâi-oân ê chú-lâng chóng pí chò lêng-kheh khah hó!

Tàu-té ‘Hak-kâ’ chit ê khai-liām kap miâ-chheg sī tui tó-úi lâi--ê? ‘Hak-kâ’ chit ê sū hông phó-phiàn sú-iōng kap kheh-ka chèk lèk-sú hák-ka ‘Lô Hiong-lím’ (羅香林) tī 1933 nî chhut-pán ê chheh *Kheh-ka Gián-kiù Tō-lūn* (客家研究導論) ū koan-hē. Chit pún chheh chú-tiūⁿ kheh-ka bîn-hē (民系) sī Toing-goân chiàⁿ-thóng hàn-jîn ê hiō-tāi, keng-kòe chin chē pái ê chiàn-loān chiah táuh-táuh-á tui Tìong-kok pak-hong sóa lâi lâm-hong tōa. Kheh-ka bîn-hē ê hun-pò chú-iàu sî-sò^a tī Kang-se lâm-pō, Kng-tang tang-pō kap Hok-kiàn lâm-pō tē-khu. In-úi kheh-lâng sóa lâi chit-kóa só-chāi tōa chin-chêng, tong-tē lóng í-keng ū chin-chē chāi-tē ki-bîn, só-í kheh-lâng tiāⁿ-tiāⁿ hông kió chò gōa-tē lâi ê lêng. Chit khoán chêng-hêng tō kap chiàn-āu tōe Chiúⁿ Kài-chiòh lâi Tâi-oân ê lêng hông kiò chò ‘Gōa-séng-lâng’ àh-sī ‘A-soaⁿ-á’ kâng-khoán.

In-úi kheh-ka bîn-hē ê chó-sian sī ùi bô-kâng ê só-chai, bô-kâng ê sī-kan, tui pak-hong sóa lâi lâm-hong, jî-chhiáⁿ jîn-kháu ê hun-pò sî-sò^a tī 3 ê tōa séng, só-í í gí-giân lōe-pō ê cheng-chha siōng tōa (ū-ê sīm-chì hō-siong thiaⁿ bô), kok-tē ê chòk-kûn jîn-tông kap ka-tī chòk-miâ ê chheng-ho mā bô siáⁿ kâng-khoán. Pí-lūn kóng, Kng-tang sai-pêng ê kheh-ka bîn-hē tiāⁿ-tiāⁿ í kheh-gí hoat-im, tē 1 jîn-chheng (góa) ê ‘Ngài’ tòng-chò chòk-kûn ê miâ-chheng. ‘Ngài’ chit ê chheng-ho iōng hàn-jī tiāⁿ siá chò ‘僮人’ àh-sī ‘哎人’. ‘僮’ chit jī in-úi sī chō-jī, tiāⁿ tī tiān-náu lâi-té piàn loān-bé. Só-í mā ū lêng iōng ‘涯’ ‘崖’ ‘捱’ chit kóa Hàn-jī lâi chún. Tī Oát-lâm pak-pō ê kheh-ka bîn-hē mā kiò-chò ‘ngùoi Ngái’ (Oát-lâm-ōe ê siá-hoat), Oát-lâm lâm-pō ê kheh-ka bîn-hē ū sī mā kiò-chò ‘ngùoi Sùng chính’ (崇正人) àh-sī ‘ngùoi Hẹ’ (夏人). Úi chia lâi khòaⁿ, in-úi bô-kâng ê lèk-sú pōe-kéng kap chú-khek-koan ê

tiâu-kiāⁿ, ‘Hak-kâ’ chit ê miâ-chheng m̄ sī chit ê chòk-kûn ùi-it ê soán-ték, tian-tò sī ũ sú-iōng kî-thaⁿ iōng-gí ê khó-lêng-sèng chûn-châi.

Bó-chióng thêng-tō⁷ lâi kóng, ‘Hak-kâ’ chit ê sū kî-sit sī tōa Tiong-kok, tōa Hàn-jîn soa-bûn chú-gī ē-bīn ê chit ê khài-liām iōng-gí. Lô Hiong-lím tong-cho⁷ chhut-pán choan-chheh tēng-tiâu ‘Hak-kâ’ chit ê sū, tō sī beh cheng-bêng kheh-ka bîn-hē sī hiat-thóng sūn-chiàⁿ ê pak-hong Hàn-jîn, m̄ sī gōa-chòk. M̄-koh, chit 20 gōa nî lâi ê gián-kiù sêng-kó táuh-táuh-á chí-chhut kheh-lâng m̄ sī sūn-chiàⁿ ê Hàn-jîn. Pí-lūn kóng, Tiong-kok hák-chiá ‘Pâng Hák-ka’ (房學嘉 Ka-èng hák-⁷n Kheh-ka gián-kiù-⁷n ⁷n-tiúⁿ) tī 1994 nî chhut-pán choan-chheh ***Kheh-ka Goân-liú Thàm-ò*** (客家源流探奧) chí-chhut: Kheh-lâng sī sóa khi lâm-pêng ê Tiong-goân-lâng kap tong-tē kó⁷ Oát-chòk ùi-bîn (古越族遺民) thau-lâm í-āu só⁷ sán-seng ê kiōng-tōng-thé, m̄ sī lâu tī hia sūn-chéng ê Tiong-goân-lâng.

Nā-sī beh thut-hián Tâi-oân kheh-ka ê chú-thé-sèng, tū-khi ‘Hak-kâ’ chit ê sū í-gōa, iáu koh ũ bē-chió ê soán-ték. Chhiūⁿ-kóng, ē-tàng soán-ték iōng thau-chêng kóng tiòh ê ‘Ngài’, ah sī iōng kheh-ōe hoat-im ê ‘Ngìn’ (lâng ê ì-sù), ah sī ‘Thòi-vân- Ngìn’ (Kheh-gí Hàn-jī ē-sái siá chò 佺萬人, ì-sù sī Tâi-oân-lâng) ‘Thòi-vân-fa’ (Kheh-gí Hàn-jī ē-sái siá chò 佺萬話, ì-sù sī Tâi-oân-ōe), ah-sī kán-tan koh hó lí-kái ê ‘Theù-kâ’ (頭家), lóng pí ‘Hak-kâ’ khah hó-sè.

Hoân-sè ũ bē-chió Tâi-oân ê kheh-lâng chit-khai-sí thiaⁿ tiòh chit-khoán ê chú-tiūⁿ ē bô jīn-tōng, jī-chhiáⁿ jīn-úi kheh-lâng í-keng koán-si chheng-ho⁷ ka-tī sī Kheh-lâng, bó-gí sī kheh-ōe, só-í kû-choát chiàⁿ-miâ. M̄-koh, nā-sī khah chhim-jip khi su-khó tō ē hoat-hiân: tng Kheh-lâng jīn-tōng ka-tī sī gōa-lâi-chiá ê sí-chūn, phēng siáⁿ-mih chí-chek hia-ê Tâi-gí chòk-kûn tòk-chiàm ‘Tâi-gí’ chit-ê sū? Tng Tâi-gí chòk-kûn piàⁿ-sì kap Tiong-kok chhiat-koah, thut-hián hui Hàn-jîn sêng-hun ê sí-chūn, Kheh-lâng phēng siáⁿ-mih ài Tâi-gí-lâng chiap-siū sú-iōng ‘Bân-lâm’ (閩南) iah-sī ‘Hok-ló/Hô-ló’ (福佬/河洛) chit-khoán ũ bú-jiòk ì-sù ê thaⁿ-chheng?

Goân chàì Tâi-bûn Thong-sin Bóng-pò 266 kî, 2016/5.